

Научна област: 3. Социални, стопански и правни науки
Професионално направление: 3.3 Политически науки (Публична администрация)
Факултет: Философски
Катедра: Публична администрация
Софийски университет "Св. Климент Охридски"

РЕЦЕНЗИЯ

От: Проф. д-р Ангелина Мирославова МАРКОВСКА
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“
Научна специалност: Политология

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.3 Политически науки, докторска програма „Публична администрация“, СУ „Св. Климент Охридски“

Основание за представяне на рецензията: *участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № РД 38-464/18.07.2025 г. на Ректора на УНСС.*

Автор на дисертационния труд: ***Кристина Богданова ВАСИЛЕВА***

Тема на дисертационния труд: **„МАКСИМАЛИЗИРАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПОЛИТИКИТЕ ЧРЕЗ УПРАВЛЕНИЕ НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПОРЪЧКИ (с фокус върху политиката за иновации)“**

Научен ръководител: *Доц. д-р Елена Калфова-Войнова*

1. Информация за докторанта и процедурата

Въз основа на предоставената документация, преценката ми е, че няма допуснати нарушения в процедурата и, че дисертацията съответства на разпоредбите на Правилника за придобиване на научни степени в СУ „Св. Климент Охридски“.

В качеството си на рецензент и след проверка, **потвърждавам следните факти:**

(1) Обучението е осъществено в редовна форма на докторската програма по Публична администрация, ПН 3.3. Политически науки. През време на обучението си към катедра „Публична администрация“ на Философски факултет при СУ „Св. Климент Охридски“, до колкото ми е известно, докторантът е изпълнил в пълен обем предвидените дейности по индивидуалния план и е отчислен с право на защита.

(2) Дисертационният труд е обсъден и насочен към публична защита от катедра „Публична администрация“, утвърдена на заседание на ФС на Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ на заседание от 01.07.2025 г. (Протокол № 13).

(3) Спазени са всички процедурни и законови изисквания по насрочената процедура по публична защита;

(4) До колкото ми е известно и е видно от предоставената информация, докторантът е изпълнил минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 на ЗРАСРБ и съответно по чл. 24, ал. 1 на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ;

(5) Авторефератът съдържа необходимите елементи и информация, които съответстват на/и адекватно отразяват съдържанието на дисертационния труд;

(6) Представена е справка за необходимите публикации – 4 публикации (от тях 3 на български език, от които 2 в съавторство и 1 на английски език). От посочените публикации всички отразяват отделни проблеми от дисертационното изследване.

От приложената биографична справка е известно, че Кристина Василева има придобити последователно бакалавърска степен по „Администрация и управление“ от НБУ, магистърска степен по Публична администрация от СУ, с богат професионален опит в областта

на държавната администрация и публичните политики в сектора на обществените поръчки (в Агенцията по обществени поръчки и към МВР). Професионалната ѝ биография се отличава с фокус върху електронното възлагане, „зелени“ и иновативни обществени поръчки, както и с участия в редица национални и международни обучения, семинари и експертни форуми. Кристина Василева е сертифициран специалист в областта на управлението на обществени поръчки, включително в направления като цифровизация, прозрачност и устойчиво възлагане. Натрупаният практически опит е концептуално интегриран в нейната изследователска дейност по темата на дисертацията. Това очертава профила ѝ на професионалист, успешно съчетаващ емпиричната експертиза с аналитичен капацитет в полето на публичното управление. Владее английски и испански език.

Още в началото на своята рецензия изказвам подкрепата си към дисертационното изследване и усилията на неговия автор, защото оценявам труда като изключително актуален, с практическа насоченост и резултат на самостоятелен творчески анализ. Кристина Василева демонстрира много добра теоретична подготовка, изследователски умения и практически опитности. Очевидно и продуктивно е и компетентното методическото ръководство на научния ръководител доц. д-р Елена Калфова-Войнова.

2. Общ преглед на дисертацията — структура, цели, задачи, методология.

Темата на дисертационния труд „МАКСИМАЛИЗИРАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПОЛИТИКИТЕ ЧРЕЗ УПРАВЛЕНИЕ НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПОРЪЧКИ (с фокус върху политиката за иновации)“ е изключително актуална както в национален, така и в европейски контекст. Съвременните икономически, социални и екологични предизвикателства изискват нови управленски подходи, насочени към по-висока ефективност и устойчиво развитие.

Изследването е позиционирано в полето на политиките за иновации и разглежда едно относително слабо разработено направление — използването на обществените поръчки като стратегически инструмент за насърчаване на иновации. Така поставена, темата отговаря на приоритети от дневния ред на Европейския съюз, включително в контекста на Зеления пакт, дигиталния преход и

обновените стратегии за иновации. За България въпросът има допълнителна значимост, предвид ниските показатели на страната в европейските класации за иновационна активност. Дисертацията цели да запълни важна празнина както в академичното знание, така и в практическото осмисляне и управление на политики в публичната сфера.

Основната **цел** на дисертационния труд е да се изследват рамките на политиките за обществени поръчки за иновации, като се идентифицират факторите, стимулиращи тяхното прилагане, и се предложат насоки за подобряване на националната рамка в България. Изследователските **задачи** са формулирани ясно и обхващат както теоретичния анализ, така и сравнителното изследване на добри практики. За постигане на целта е приложена качествена изследователска **методология** – анализ на случаи (multiple case study), с подбор на три страни – Финландия, Полша и България, които представят различни равнища на иновационно развитие. Анализът е основан на емпирични данни от нормативни документи, стратегии, практики и конкретни казуси, което позволява изследване на политиките в реален институционален контекст. Методологията е съобразена с целите на изследването, адекватна и аргументирана.

Дисертационното изследване е с общ обем от **199** страници, с класическа структура от увод, три глави, изводи и препоръки, заключение, библиография и две приложения. В дисертацията се съдържат общо **1** таблица (приложение), **5** фигури и **1** графика. Библиографията включва **248** източника на български, английски, руски и полски език, в т.ч. 146 научни източници, 83 официални аналитични и стратегически документи и 19 нормативни документа. Достатъчни и релевантни за написването на подобен род текст.

Първа глава има теоретико-концептуален характер и предлага задълбочен преглед на ключовите понятия — иновации, публични политики, инструменти на политиките и обществени поръчки. Авторът демонстрира отлична осведоменост по темата и представя систематизиран анализ на иновационните теории и връзката им с икономическия растеж (*по дъо Кондорсе, Шумпетер, Кондратиев и др.*). Успешно са изяснени концепциите за стратегически обществени

поръчки и иновации в публичния сектор, както и взаимодействието между тях. Глава първа представлява стабилна теоретична основа за последващите анализи.

Втората глава разглежда обществените поръчки за иновации като инструмент от политическия арсенал на ЕС. Изследвано е развитието на европейската правна и стратегическа рамка, включително регулации и насоки, като е направено и предложение за периодизация на това развитие в три етапа: първи от края на Втората Световна война до 2000 г., характеризиращ се с икономическа ефективност; втори – от 2000-до 2014 г., свързан с постигане на устойчивост и социални цели; трети – от 2014 – до днес, преследващ инструментализация, стратегическо управление и иновации.

Внимание е отделено на различните форми на възлагане (предпазарно възлагане, партньорства за иновации и др.) и техния потенциал да повлияят на търсенето на иновативни решения. Глава втора разкрива задълбоченото познаване на практиките на ЕС и демонстрира аналитичен подход към интегрирането на обществените поръчки в иновационната политика.

Третата глава е емпиричното ядро на дисертацията и според мен носи изключително приносен характер. Представен е оригинален сравнителен и критичен анализ на националните политики за обществени поръчки за иновации в три държави-членки на ЕС — България, Полша и Финландия, като е ориентиран преди всичко към механизмите и стъпките за подобряване на средата за публични политики, с акцент върху обществените поръчки за иновации в България. Анализът е структуриран обосновано и коректно по 17 индикатори като стратегическа рамка, институционализация, професионализация, правна рамка и мониторинг. Изследователският дизайн е последователен и ясно обоснован, като се използват данни от казуси и официални документи. Резултатите от проведеното изследване са таблично представени по държави в *Приложение № 1*.

Направените изводи и обобщения в края на всяка от главите са ясно формулирани и обосновани с факти, а препоръките — приложими и с практически насочени.

В заключението е направено обобщение относно постигнатите цели на дисертационното изследване, отговор на поставените изследователски въпроси, потвърждаването на тезата на изследването и кратък коментар на получените резултати, в който проличава ясно личното отношение и позиция на автора по темата, от гледна точка не само на изследователските усилия, но и богат практически опит.

3. Оценка на научните приноси

Дисертационният труд съдържа ясно обособени и оригинални научни приноси, които се проявяват както в теоретичния анализ, така и в емпиричната част на изследването. Като приемам напълно самооценката на докторанта, си позволявам да ги систематизирам и предложа в следния мой прочит в три основни направления:

1. Теоретични приноси

- Дисертацията предлага прецизирана и аналитично издържана дефиниция на понятието „обществена поръчка за иновации“, която се отличава с интердисциплинарност и отчетливо осмисляне на понятието в рамките на публичните политики. Дефиницията надгражда съществуващите нормативни и стратегически формулировки чрез включване на елементи от иновационната екосистема, политическите инструменти и поведението на възложителите;
- Посредством критичен преглед на съществуващите модели за управление на иновации, докторантът аргументирано въвежда понятието за „*отворен иновационен модел*“ в публичния сектор. Този принос се отличава с висока теоретична стойност, тъй като позволява концептуалното пренасяне на добри бизнес практики в сферата на публичното управление;
- Разглеждането на обществените поръчки като инструмент на политиката, а не просто като административна процедура, също представлява съществен принос. Това теоретично разграничение е от особено значение за разбирането на тяхната стратегическа роля в иновационната политика.

2. Методологични приноси

- Разработен е оригинален аналитичен модел, базиран на набор от индикатори за анализ на националните политики за обществени поръчки за иновации. Този инструментариум позволява сравнителен анализ между държавите и служи като методологическа основа за бъдещи изследвания;
- Използваният multiple case study подход за Финландия, Полша и България демонстрира добра изследователска логика и аналитична дълбочина. Изборът на страните е аргументиран чрез класификацията на Европейския иновационен индекс, което осигурява релевантност и възможност за извеждане на обобщения и типологии;
- Включването на емпирично валидирани индикатори и реални казуси подчертава стойността на анализа и потвърждава приложимостта на разработената методология.

3. Приложни приноси

- Изведени са практически приложими и стратегически насочени предложения за усъвършенстване на националната рамка в България, включително въвеждане на стимулиращи механизми за възложителите, нормативно заложен индикативни или задължителни дялове за иновационни поръчки и създаване на институционален капацитет за подкрепа на иновации чрез възлагане;
- Осъществен е емпирично обоснован анализ на конкретни случаи от практиката, като представеният казус със „Столичен метрополитен“, който валидира теоретичния модел в реална административна среда и разкрива ключови институционални и процедурни бариери пред стратегическото възлагане;
- Формулирани са политически препоръки от концептуален и регулаторен характер, целящи преосмисляне на обществените поръчки не просто като административен инструмент, а като интегрална част от политиката за иновации, с акцент върху необходимостта от нормативна адаптация и институционална трансформация

4. Критични бележки

Дисертационният труд е добре структуриран, аргументиран и задълбочено разработен. Всичко, което бих добавила като критични бележки, са мои размисли по темата и имат по-скоро дискуссионен и конструктивен характер. Според мен, има няколко аспекта, които биха могли да се доразвият в бъдещи изследвания по темата. На **първо** място, сравнителният анализ, макар и прецизен, обхваща ограничен брой държави, което ограничава възможността за по-широки обобщения. Разширяването на емпиричната база с допълнителни примери от други страни или региони би придало по-голяма обективност и представителност на изводите.

На **второ** място, би било полезно предложените препоръки за подобряване на националната рамка в България да бъдат съпътствани от предварителна оценка за тяхната осъществимост, включително финансови, институционални и културни ограничения.

В този смисъл бих отправила към докторанта следния въпрос:

Как според Вас обществените нагласи (в смисъл на собствена политическа култура) към ролята на държавата и разходването на публични средства влияят върху това дали обществените поръчки се възприемат като средство за насърчаване на иновации? Какви различия в ценностните ориентации между анализирани държави забелязахте и отразяват ли се те върху начина, по който се формулират и прилагат иновационните политики чрез възлагане?

5. Заключение

Представеният дисертационен труд демонстрира научна зрялост, иновативност на подхода и значим принос към политологичната наука. Оценявам, че дисертационният труд удовлетворява изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане. **На базата на изложеното давам положителна оценка и предлагам на научното жури да присъди на Кристина Богданова Василева образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.3. Политически науки (Публична администрация).**

01.08.2025, В.Търново

Подпис:
(проф. д-р Ангелина Марковска)